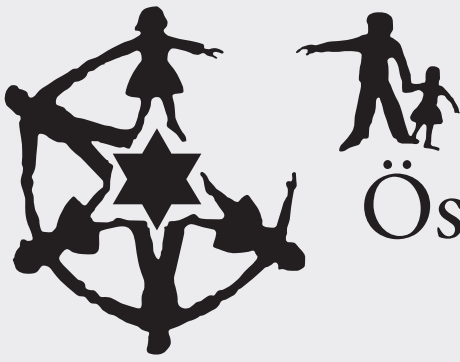

Östersjöjudisk **BULLETIN**

NR 5 · 2015

Hjälp till att lysa upp Chanuka även i år!

"Grädde på moset"

Vi närmar oss med stormsteg årets stora vinterhögtider, Chanuka för den judiska gruppen, som tar sin början den 6 december och julen för majoriteten svenskar. Dessa högtider innebär för oss alla mycket ljus, särskilda traditioner med

god och mycket mat & dryck tillsammans med nära och kära samt ofta alldeles för mycket presenter framförallt till barnen.

Bland våra baltiska vänner finns det fortfarande många där det för oss självklara inte är lika självklart. Genom vår årliga Chanuka-kampanj bidrar vi till att ge de äldre och barnfamiljer som lever under små omständigheter "grädde på moset" vad gäller Chanukafrandet – ja, ibland handlar det faktiskt också om själva "moset". En Chanukapresent till varje judiskt barn känns som ett minimum liksom latkes, munkar och trevlig gemenskap. Detta bidrar Östersjödjudiskt Forum med – **men bara tack vare dig och dina gåvor. Använd bifogat inbetalningskort och bidra till en fin högtid också för våra vänner på andra sidan Östersjön.**

Bättre livskvalitet för judiska barn

För närvarande planerar vi, tillsammans med Judiska församlingen i Tallinn, ett projekt som går under arbetsnamnet "Building a better life for the Jewish single parent fa-

milies in Estonia". Estland har som land utvecklats snabbt efter inträdet i EU och övergången till euron och Estland repade sig också snabbast av baltländerna efter den ekonomiska krisen 2008. Dock återspeglas inte detta i landets sociala skyddsnät. Hålen är fortfarande skrämmande stora för de mest utsatta. Bland den judiska gruppen har 20 familjer identifierats med tillsammans 30 barn som lever under ytterst knappa omständigheter. Många av dessa barn lider brist på vitaminer och har i övrigt i flertalet fall olika diagnoser som allergier och diabetes. Dessa familjer vill och skall vi hjälpa i det nämnda projektet. Vi har en grundplåt i ett generöst bidrag från Rodef Chesed och från C-E Levins stiftelse som vi tänker allokera till detta projekt. Här finns plats för fler bidrag från både fonder/stiftelser och enskilda.

Nya avgränsade projekt

Tillsammans med de judiska församlingarna i framför allt Estland och Lettland planerar vi att identifiera mer avgränsade och konkreta projekt där behoven är mer specifika för speciellt utsatta, detta som komplement till våra allmänna kampanjer. Om detta återkommer jag i kommande nummer.

Avslutar med att önska er alla en Glad Chanuka alternativt God Jul & Gott Nytt År beroende på vad ni firar.

Thomas (Tommy) Bab/Ordförande

Uppvakta med ett gåvobevis och stöd samtidigt vår hjälpverksamhet

Ett fint sätt att bidra till vår verksamhet är att i samband med bemarkelsedagar låta vänner uppvakta genom att ge bidrag till ÖjF. Vi skickar sedan ett fint diplom till jubilarer med alla namn som har bidragit. Ett annat alternativ är att köpa ett diplom för 150 kr där man själv kan skriva några rader och använda exempelvis istället för en chokladask eller blomma om man skall bort på middag. Att ha några diplom hemma är ett bra sätt att alltid ha en gå-bort-present till hands.

Köp våra Gåvobevis – en bra hjälpsam present. Gåvobeviset kan beställas hos oss på ÖjF antingen via telefon 08-664 53 38 eller via epost b.j.f@telia.com

Hjälp de baltiska judarna till ett fint firande av ljusets högtid. Hjälp till att fylla kassarna med mat och lysa upp deras Chanuka! Du kan göra skillnad!

Barnen på det judiska dagiset i Tallinn visar upp en plakett som de gjort till Chanuka.

Avståndet till Baltikum är kort. Men skillnaden i levnadsförhållanden mellan oss i Sverige och de som bor i Baltikum är stora. Läs mer i ordförandens spalt. Under Sovjettiden var judarna i Baltikum avskurna från omvärlden. Vårt stöd var svårt att ge och fick ske i hemlighet. Nu är det lätt att dela med sig och vi kan göra det helt öppet.

Alla bidrag, stora som små, är välkomna och gör verkligen nytta för de mest behövande och utsatta judarna på andra sidan Östersjön.

En Glad Chanuka alternativt God Jul tillönskas alla!

Thomas Bab/ordförande

Foto: Liza Liebmman

Chanuka - stora och mindre mirakel

Text: John Gradowski

Chanuka handlar om mirakel och i Tallinns judiska församling väntar man också på ett sådant om än i mindre skala än när Judas Mackabeus återinvigde templet i Jerusalem år 164 f.Kr. sedan det under mackabéerupproret befriats från de seleukidiska härskarna.

Kvällen då det första ljuset tänds är det återigen dags för en Golden Age sammankomst i Baltikum då pensionärer får chansen att under några dagar vara tillsammans för att sjunga, dansa, umgås, få medicinsk behandling, fira shabbat tillsammans och skratta. Via videoöverföring får pensionärerna vara med om när det första av åtta chanukaljus tänds på församlingens gård i Tallinn.

– Och samtidigt inviger vi vårt nya Welfare Center som

genomgått en omfattande renovering på första våningen i församlingshuset, berättar Liza Liebmman, stolt chef för Welfare Centret. Och så lanserar vi vår kalender där vi porträtterar 13 kloka judar ur Estlands historia.

Kvällen då det sjätte ljuset tänds håller församlingen en fest för 80 pensionärer samtidigt som det runt om i landet också firas chanuka i flera av de mindre församlingarna. Detta firande beräknas samla närmare 100 personer. Det sjunde ljuset tänds på församlingen i samband med den kulturaften som är öppen för alla Tallinns medlemmar.

– Att allt detta sammanfaller under chanuka är ett smärre under. För 24 år sedan när Estland blev självständigt hade vi ingenting, säger Liza Liebmman.

Estland – här går allt fortare

Text och foto: John Gradowski

John Gradowski,
styrelseledamot och
redaktionsmedlem.

Av de tre baltiska länderna är det Estland som skiljer sig åt mest. Här har allt – politiskt och ekonomiskt – gått så mycket fortare än i Lettland och Litauen.

– Sedan självständigheten 1991 har vänsterpartier, till skillnad från i Litauen och Lettland, inte spelat något politiskt roll överhuvudtaget, regeringsunderlaget har mest bestått av högerliberala koalitioner. Presidenten i Estland har ingen formell makt medan presidenterna spelar en politisk roll i de andra två länderna. Estland genomförde ganska snabbt en ekonomisk chockterapi till skillnad från våra baltiska grannländer, säger Samuli Rubinstein, historiker och styrelseledamot i Tallinns judiska församling.

På mycket kort tid gick Estland från en planekonomisk sovjetrepublik till ett av EU:s mest avancerade IT-samhällen med starka band till

främst finländskt men också svenskt näringsliv. Landet har, liksom de flesta länder inom EU, i olika perioder drabbats svårt av ekonomiska kriser men är återigen på väg att resa sig.

– Det innebär inte att alla får det bättre: Ett lands positiva ekonomiska utveckling omfattar tyvärr inte alltid hela befolkningen, fattigdomen är påtaglig och den syns väldigt tydligt bland våra rysktalande, äldre medlemmar i församlingen, poängterar Samuli Rubinstein.

Från självständigheten fram till 2013 minskade Estlands befolkning med en sjättedel till cirka 1 300 000 invånare. Skälet var utvandring på grund av arbetslöshet och låg natalitet. Direkt efter självständigheten var de flesta som lämnade rysktalande. 2004, efter EU-inträdet emigrerade många ester till andra EU-länder.

– Paradoxalt nog fattas det arbetskraft inom vissa områden samtidigt som folk lämnar landet, säger Samuli Rubinstein.

Rysktalande minoritet

Inställningen till den rysktalande minoriteten, dit många av Judiska församlingens medlemmar räknas, har sedan självständigheten varit ett öppet sår i det estniska samhället. Cirka 83 000, de flesta rysktalande, är statslösa. Cirka 100 000 är medborgare i andra länder – Ryssland,

Ukraina, Vitryssland m fl. Kravet på kunskap i estniska gör att många, framför allt äldre, inte kan få arbete överallt och för de unga som inte behärskar estniskan är det omöjligt att studera vad man vill. Likaledes får man inte rösta om man inte behärskar språket. Vissa städer i Estland, exempelvis Narva, är helt dominerade av den ryska minoriteten.

EU:s sanktioner visavi Ryssland medför att den redan försvagade utrikeshandeln med Ryssland, som också använde Estlands hamnar som transit för sin utrikeshandel, har infekterat den politiska tonen mellan länderna. Ryssland har som svar på sanktionerna bland annat förbjudit import av estnisk ost med förklaringen ”medicinskt farlig”.

Ingen antisemitism

På frågan om det finns antisemitism i Estland svarar Alla Jakobson, jurist och ordförande i Tallinns judiska församling: där det finns judar finns det antisemitism.

– Här, liksom i resten av Europa, är vi om inte älskade så accepterade. Relationerna med det officiella Estland är dock mycket goda.

Ett exempel på detta är när utrikesministern nyligen besökte en stor judisk sammankomst på fredag kväll och deltog i firandet av kabbalat shabbat, sabbatens början. Efter terrorattentatet mot Judiska församlingen i Köpenhamn var

– Ett lands positiva ekonomiska utveckling omfattar tyvärr inte alltid hela befolkningen, fattigdomen är påtaglig och den syns väldigt tydligt bland våra rysktalande, äldre medlemmar i församlingen, säger Samuli Rubinstein, historiker och styrelseledamot i Tallinns judiska församling.

Estlands inrikesminister snabbt på plats i Tallinnförsamlingens lokaler och bedyrade att landet gör allt för att skydda sina judiska medborgare.

Efter terrorattentaten i Toulouse, Bryssel, Paris och Köpenhamn har säkerheten runt församlingen förstärkts på ett markant sätt. Tidigare var det bara att promenera rakt in i församlingshuset. Nu möts man av en grind som öppnas först sedan man identifierat sig för en vakt. Bevakningen, liksom i Sverige, bekostas helt av Judiska församlingen.

– Men det är möjligt att gå med

kippa överallt utan att bli attackerad. Å andra sidan: om vi pratar om tonen på internet så finner vi de vanliga stereotypiska judehatarna. Och de folkliga vanföreställningarna om att alla judar var kommunisternas hantlangare florerar fortfarande, säger Alla Jakobson.

Öppna gränserna?

Slutligen den fråga som dominerar den europeiska scenen just nu – hur hantera den flyktningkatastrof som utspelas framför våra ögon. Estland har öppnat sina gränser för 100 flyk-

tingar och ytterligare 300 ska, i skrivande stund, få tillträde.

– Judiska församlingen har inte uttalat sig i frågan. Men vi är oroliga med bakgrund av de terrorattentat och den antisemitism som riktats mot judar från militanta muslimska fundamentalister runt om i Europa. Vi har sedan länge goda relationer med den muslimska minoritet som finns i Estland sedan kommunisttiden. Vi samarbetar kring frågor om manlig omskärelse, kosher- och hallalslaktning med mera, säger Alla Jakobson. ■

Nytt projekt ger livskvalité

Text och foto: *John Gradowski*

Östersjöjudiskt Forum genomför tillsammans med Judiska församlingen i Tallinn ett nytt projekt för ensamstående mammor med barn – ”Building a better life for the Jewish single parent families in Estonia” (”Bättre livskvalitet för ensamstående judiska mammor med barn”). Projektet är tänkt att vara i första hand under sex månader.

Estland har många gånger rest sig mirakulöst efter de ekonomiska kriser som drabbat landet. Men återhämtningen kommer inte alla till godo. I Tallinn har församlingens Welfare Center identifierat 20 familjer med 30 barn som lever under mycket knappa förhållanden – ekonomiskt, socialt, psykiskt och fysiskt.

– De får redan nu hjälp från oss men med ytterligare stöd under vintermånaderna i form av mat, vitaminer, vaccinering, mediciner och bistånd

med att betala elräkningar, som skenar iväg varje vinter, kan vi ge dem något som kommer i närheten av acceptabel levnadsstandard, förklarar Liza Liebmänn, ansvarig för projektet och tillika chef för Welfare Center i Tallinn.

Trångbott och fattigt

Vi åker hem till en av dessa familjer, Victoria Temina och tvillingpojkarna Gabriel och Dawid Temin, fem år gamla. De bor i norra delen av Tallinn i ett slitet hus från kommunisttiden, ingenting har renoverats sedan dess. I köket samsas några trasiga stolar med elsladdar som löper fritt efter golvet. Det pytte lilla vardagsrummet är möblerat med slitna soffor, golven är slitna och sovrummet består av en våningssäng där båda barnen sover i överslaffen och Victoria där nere.

Victoria är född i Tallinn. Hon

träffade en man, barnens pappa, som efter ett tag flyttade till Israel. Victoria beslutade att flytta till honom med barnen. För att göra en lång historia kort – det fungerade inte alls, maken

Liza Liebmänn är chef för Welfare Center och för det nya projekt som stöds av Östersjöjudiskt Forums medlemmar - ”Building a better life for the Jewish single parent families in Estonia”.

var våldsam och visade tydligt att han inte var intresserad av varken Victoria eller barnen. Efter tre år i Israel var de tre tillbaka i Tallinn.

– Jag har ingen utbildning. De jobb jag får kan jag inte behålla eftersom mina barn ofta är sjuka, en har en neurologisk sjukdom. Ingen arbetsgivare vill anställa en person som måste stanna hemma med sjuka barn var och var annan dag, säger Victoria Temina.

Det sociala skyddsnätet i Estland är mycket ihåligt. Det är lätt att ramla igenom och utan hjälpen från Östersjöjudiskt Forums medlemmar hade familjen Temin slagit i botten. Nu får de hjälp med allt – medicin till pojkarna, värmekostnader, kolonivistelse för pojkarna, mat genom Maximakortet (livsmedelsbutik som ger innehavaren rätt att handla det nödvändiga för en viss summa, undantaget fläskkött, cigaretter och sprit) och kläder.

– Det är inte bara det materiella som betyder något. Jag ser att mina söner har utvecklats socialt på ett positivt sätt sedan de började i den judiska söndagsskolan och genom kolonivistelsen tillsammans med andra barn. Det är lika viktigt som ekonomisk hjälp, förklarar Victoria Temina.

”Kids in need”

Sedan länge bidrar Östersjöjudiskt Forums generösa medlemmar med bidrag till projektet ”Kids in need” som startades för elva år sedan. Som mest – 2008 då den eko-

Victoria Temina och tvillingpojkarna Gabriel och Dawid Temin sover alla i samma rum. Innan de fick hjälp från Tallinns judiska församling sov de alla tre i en smal soffa, nu samsas de i en våningssäng.

nomiska krisen slog hårt mot de allra fattigaste – var 105 av de mest utsatta barnen i församlingen involverade i det projektet. Nu är siffran nere i 50 barn.

– Dessa får naturligtvis all materiell hjälp men numera fokuserar vi också på att integrera barnen och deras föräldrar i församlingen så att de finns i ett socialt sammanhang och vi motiverar barnen att utbilda sig och då inte bara på en grundläggande nivå utan på en mer avancerad nivå genom att vi exempelvis betalar för extra utbildning i främmande språk, säger Liza Liebmann.

Hur har det då gått för de barn som varit en del av projektet under elva år? Alla har fått något de annars inte kommit i närheten av, omtanke och materiell hjälp. Vissa av dem som vi har berättat om i tidigare nummer av Östersjöbulletinen kan beskrivas med ordet succéhistoria. En har blivit teveproducent, en annan framgångsrik chef etcetera.

– Och nu ”betalar” de tillbaka genom att arbeta som volontärer i församlingen på olika sätt, poängterar Liza Liebmann. ■

Det påvra köket hos familjen Temina är litet och slitet. Kallvatten i kranen, sladdar löper fritt efter golvet.

Han vill hjälpa judar i vårt närområde

Text och foto: *Rut Milchner*

Som vi tidigare informerat om är Tommy Bab sedan 26 maj ny ordförande i Östersjöjudiskt Forum, ÖjF. Han har ett långt förflutet i judiska sammanhang.

Rut Milchner, styrelseledamot och medlem i redaktionen.

– Det är med stor ödmjukhet jag tagit över efter Hans Kraitsik som efter 25 år på ordförandeposten valt att trappa ner, säger Tommy. Vad Hasse gjort och betytt för Östersjöjudiskt Forum och dess föregångare är helt enastående.

Judisk gemenskap på Glämsta

Tommy växte upp med föräldrar som kommit från Tyskland på trettiotalet. Han gick till religionsskolan men

hemmet i övrigt var ganska sekulärt. Först på Glämsta sommarläger dit han åkte första gången när han var 8 år upplevde han en känsla av "jiddischkeit" och judisk gemenskap. Han tillbringade varje sommar på Glämsta till 15 års ålder och var sedan ledare där under några år. – Glämsta är även mycket betydelsefullt för utsatta familjer från Baltikum som sedan ett flertal år tack vare ÖjF får möjlighet att tillbringa en sommarvecka där och njuta av natur och judisk gemenskap över gränserna, menar Tommy. Vi i ÖjF är tacksamma för alla fonder och enskilda bidragsgivare som gör detta möjligt.

Spelat fotboll

Fotboll var Tommys passion när han var yngre. Han började spela i IK Makkabi i mitten på 50-talet, men blev "otrogen" efter något år och fortsatte i mer prominenta klubbar fram till 1967, då det blev en återgång till Makkabi, som han sedan dess varit trogen. När fotbollsskorna så småningom lades på hyllan fortsatte han med bowling i Makkabi vilket han än idag tävlar i. Han har haft många förtroendeuppdrag i såväl IK Makkabi som i Svenska Makkabiförbundet, suttit i styrelsen i båda organisationer i många år, bland annat som ordförande i IK Makkabi. Numera verkar han inom Svenska Makkabiförbundet där han är kassör. På 70-talet var han också aktiv i Judiska studentklubben.

Hjälpte ryska judar

– Som många andra åkte jag över till dåvarande Sovjetunionen i början av 70-talet med material och andra förnödenheter till de ryska judar som fick det svårt när de inte beviljades utresetillstånd till Israel, berättar Tommy.

Under hjälparbetet för refuseniks väcktes mitt engagemang för judar i vårt närområde som hade det svårt på grund av den dåvarande regimen. Sedan dess har jag på olika sätt bidragit till att verka för en förändring till det bättre för judar på andra sidan Östersjön. Det har blivit mycket bättre med tiden – men det finns fortfarande många med stora hjälpbehov som vi inte får överge.

Varit förvaltningschef

Tommy Bab är i grunden förvaltningssektion och har hela sitt yrkesliv arbetat för organisationer som haft allmännyttig verksamhet. – När tjänsten som förvaltningschef hos Judiska församlingen blev ledig sökte jag den eftersom detta var i linje med mina tidigare arbeten, säger Tommy. Det blev tio år på församlingen, från 2003–2013. Då efterträdde jag Hans Kraitsik som tidigare varit förvaltningschef. När han frågade om jag ville ta över

Tommy stoltserar med en brons- och en silvermedalj, vunna i bowling, från sommarens Makkabispel i Berlin.

som ordförande i ÖjF tvekade jag inte. ÖjF är en bra och viktig organisation som gjort mycket nytta och som förhoppningsvis kan fortsätta bidra till en bättre vardag för vännerna på andra sidan Östersjön.

Vill satsa på ungdomar

Tommy ser det som en utmaning att få flera ur yngre generationer som medlemmar i ÖjF och få dem engagerade.

Sen några år tillbaka anordnas årligen OR-läger för ungdomar mellan 19-35 år i augusti månad utanför Riga. Några judiska ungdomar från Sverige har redan varit där och fått vänner för livet. – Jag önskar att flera svenska ungdomar tar chansen att få se judiskt liv i vårt närområde, det kan vara berikande både för de svenska och baltiska ungdomarna. De judiska ungdomarna från de baltiska länderna har fortfarande pionjärandan kvar och har en väl utvecklad ungdomsverksamhet med många aktiviteter.

Tankar inför framtiden

–Jag vill fortsätta att arbeta i Hasses anda med våra årliga kam-

panjer Pesachpaket, Influensavaccinering, Vinterhjälp, Glämsstavistelse för barnfamiljer, Barn i nöd och Chanukafrande, säger Tommy. De har varit framgångsrika och gjort stor nytta. Mycket har hänt tack vare våra insatser men det finns kvar att göra. Samtidigt vill jag se över vårt arbetssätt för att vara i takt med tiden både i Baltikum och på hemmaplan.

Genom kontakter och vårt långa arbete har vi genom åren fungerat som bro mellan församlingarna i Baltikum och institutioner och privata givare från Sverige. Vårt arbete i Baltikum görs i samverkan med de judiska församlingarna där och Joint Distribution Committee (JDC) och tillsammans med dem ska vi identifiera avgränsade projekt där ÖjF kan göra skillnad. Till exempel ta enskilda familjen med särskilt stora behov under vårt beskydd. ÖjF är en av få organisationer som verkar för judar i närområdet.

Vårt Forum kommer att arbeta vidare med både gamla och nya projekt i Baltikum. Jag önskar också att vi i Sverige kommer att ha ett stort kulturutbyte med våra judiska vänner där.

Vi önskar Tommy Bab lycka till med sitt viktiga arbete!

Din medlemsavgift utgör basen för att driva vår verksamhet! Din avgift gör att vi kan jobba vidare!

Du som ännu inte är medlem i ÖjF – välkommen som ny medlem. Ditt stöd behövs. Du som redan är medlem – välkommen att betala avgiften för 2016. Medlemsavgiften för 2016 är oförändrat 200 kr.

I avsikt att arbeta rationellare och minska onödiga kostnader går vi över till att enbart använda bankgiro. Vi hoppas att du har förståelse för detta. För dig som givare är det lika lätt att betala till oss på vårt bg nr 5036-6822. Du använder bg-blanketten på samma sätt som du använt pg-blanketten. Under en övergångstid kan du fortfarande betala till vårt plusgiro 852950-5 om det känns enklare för dig. Använd då en egen pg-blankett och ange vad inbetalningen avser.

Östersjödjudisk BULLETIN

Ansvarig utgivare

Thomas Bab
Östersjödjudiskt Forum
Baltic Jewish Forum
Sweden

Redaktion

Thomas Bab
Hans Kraitsik
Dina Markovich
John Gradowski
Marianne Prager
Rut Milchner
Ulla Terling

Adress

Östersjödjudiskt Forum
Box 5053
102 42 Stockholm

Telefon

08-664 53 38

Fax

08-664 05 91

E-post

b.j.f@telia.com
<http://www.ostersjodjudisktforum.se>

Medlemsavgift

200 kr/år
Bankgiro 5036-6822 Plusgiro 85 29 50 - 5

Den ideella föreningen Östersjödjudiskt Forum fokuserar på socialt, medicinskt, materiellt och kulturellt bistånd och stöd till judar i Östersjöregionen (f d Sovjet), ofta i samarbete med svenska och internationella hjälporganisationer. Kulturutbyte och andra former av samverkan är en viktig del av verksamheten. Parallellt med detta bekämpas alla former av antisemitism.

ISSN 1403-5685

Citera oss gärna – men ange källan!

Tryck

Hallvigs Reklam AB

Omslagsbild

Under Chanukafirandet belysas Judiska Församlingens hus i Tallinn med en stor Chanukia.
Foto: Z. Chepkassova.